

KULTUR

Tips oss kultur@vl.no

KULING: Oselver i kuling på Selbjørnsfjorden. Denne båten er av typen seksæring, som har tre par årer.

Foto: Knut Magnus Økland, fra boken

Ein film av Aaslaug Vaa

KVAR SONG EI SOGE

«Hjertevarmt om folkemusikk»

AFTENPOSTEN

På kino frå 2. desember

Os selvaren er kanskje den viktigste identitetsbæreren i Os, sier ordfører Terje Søviknes i Os kommune.

Mektig verk om raske båter

Oselveren er en direkte etterkommer av våre forfedres båter. Nå får den anerkjennelse både fra UNESCO og i ny praktbok.

ANMELDELSE
BJARTE BOTNEN
anmeldelse@vl.no

«Dar kjem dampen, gamle dampen», sang de på Strilelandet og andre steder på 1800-tallet, men hva sang de før dampen ble oppfunnet? De første menneskene kom tassende langs våre kyster for 12.000 år siden, lykkelig over å finne en stripe uten snø mellom hav og hei. Vi vet ikke nøyaktig, men er det ikke all mulig grunn til å tro at de straks tok til å mase: «Kan vi ikkje lage oss nokke som vi kan sitte i og komme oss fram med utan denne gåinga på stein og sand?»

Jo, vi ser for oss den første vestlendingen som kaller inn til møte med sakliste og radikale forslag om endringer av samferdselssystemet. Og en vestlending kommer sjelden alene: Han kommer sammen med en båt, kanskje med en hest – eller en gnel-drende buhund?

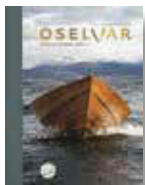
Kvikke båter. Høyst sannsynlig kom vestlendingen roende – eller mer trolig seilende i en oselver – og han hadde med seg visjoner om en ny tid: «Verda minkar med segl og bær», sang han, og det tok ikke lang tid før han var underveis til Island og Vinland.

Oselveren er en direkte etterkommer av våre forfedres kvikke båter, med god bær kom fedrene seg over til Hjalmland – og Hjalmland er selvsagt Shetland – på to døgn. Oselveren er for lenge siden forfremmet til norsk nasjonalbåt, men det finnes flere far-koster med patriotisk sinnelag.

Bok Sakprosa

Kjell Magnus Økland
OSELVAR
Den levande båten

Skald

I mai 1940 går mer enn 30 båter vestover til Storbritannia. «Oselveren og den andre verdenskrigen», er et eget kapittel i den nye boken om nasjonalbåten. Den har selvsagt en liste over norske og shetlandske betegnelser. Slik får vi vite at «ausekar» heter «auskerrei» eller «ouskerri» på hjaltlandsk.

Mektig verk. Boken om Oselveren er det mektigste verk jeg noen gang har sett, og jeg har vært her en stund og sett en del. Her vrirler det av detaljer og lister over folk som har gjort noe viktig i sakens anledning, men uten at de lange linjer blir borte.

I en billedtekst heter det kort om en av personene: «Ettersom Johannes druknar då han skulle fiske midt-dagen til sitt eige bryllaup i september 1917, må biletet vera teke ikkje så lenge før det.»

Her er store tavler som viser hvem som bygde båtene og når de gjorde det. Fakta er stablet på fakta. Og så er det en ting til: Vestlendinger skal i prinsippet være smålatne og tagale, men det gjelder ikke båten og andre viktige eiendeler:

Ein båt det har eg ogso
Den har eg kosta sjøl
Og betre båt knapt trur eg
Har flote før på kjøp

Smørjing. Havet er en krevende nabo, det kan ingen legge skjul på. Det er derfor med alvor vi leser linjene og listene over «Falne seileres pokal».

Det er det som er det fine med dette verket, nemlig den passende og riktige blandingen av alvor og godt humør. Havet passer vel på sitt!

Det store verk om oselveren legger ikke skjul på at uenighet også er et vestlandsk fenomen: «Smørjing av trebåt er eit område der mange meiner mykje. Det er likevel ein god regel å smørje med det ein har tru på og smørja så myke at veden vert metta.»

Det er også slik at et hvert miljø eller fag har sitt eget språk, og jeg vil tro at oselverbransjen vokter sitt like strengt som målfolket passer sitt. Og hva sier det rikholdige leksikonet om nøkkelordet skimla?

«Lys, avlang trefjøl (stundom fiskeforma) med tau i eine enden, spissa og med eit blystykke festa i andre enden. Skimlo går ikkje beint ned, men buktar seg og vert send i sjøen for å skremme fisken, særleg sild og brisling, til å flytte seg i retning nota. Den som har ansvaret for å skimla vert gjerne, stundom nedsetjande, kalla skimlebas.»

Det er nok ikke bare solskinn og glede på nasjonalbåten heller, men vi ser at den ble laget av folk som var flinke med øks og annet verktøy. Og de forsto seg på mer enn båter.

TRADISjonsbærere: Båtbyggerne Leif Harald Amundsen (f.v.), Berit Osmundsen og Stig Salbu Henneman er fornøyde med at UNESCO satte Oselvarverkstaden i Os i Hordaland på verne-lista for immateriell kulturarv.

Foto: Erlend A. Lorentzen/Os kommune

Tatt opp på UNESCO-liste

KULTURARV: Trebåtkulturen fra Hordaland ble torsdag tatt opp på UNESCO-listen Best Safeguarding Practice.

Som første nordiske immaterielle kulturuttrykk, ble Oselvarverkstaden og oselvar-kulturen på torsdag tatt inn på UNESCOs liste over gode vernepraksiser. Avgjørelsen ble tatt på et UNESCO-møte i Etiopia torsdag kveld.

– Jeg kan ennå ikke tro at vi har fått verne-status, sier båtbygger og daglig leder av Oselvarverkstaden, Berit Osmundsen.

Oselveren er en klinkbygd trebåt fra Hordaland som har vokst fram etter en utvikling over flere tusen år, og verkstedet i Os i Hordaland er det eneste stedet som bygger oselvar i dag.

– Dette er en merkedag for kommunen vår. Oselveren er kanskje den viktigste identitetsbæreren i Os, sier ordfører Terje Søviknes (Frp).

Det er knyttet tre lister til UNESCOs konvensjon om immateriell kulturarv: En liste for truede kulturuttrykk, en representativ liste og en for beste vernepraksiser. Det er den siste av disse UNESCO nå har oppført byggekunsten, bruken og kulturen rundt trebåten i.

– Dette er resultat av at noen har jobbet utrettelig og tålmodig for å videreføre denne byggeskikken, sier Tora Aasland, som leder den norske UNESCO-kommisjonen.

Vårt Land og NTB

BJØRN ARE DAVIDSEN & ATLE OTTESEN SØVIK

Gud – mer enn feelgood?
Om fornuft, vitenskap og tro

Om univers og tilfeldigheter, Guds eksistens og Bibelen, at det er fornuftig å tro på Jesu oppstandelse, om en ny horisont for det ondes problem – og om dårlige gudsargumenter...

Boken er velegnet for unge lesere.

Kr 249,-

tidløst

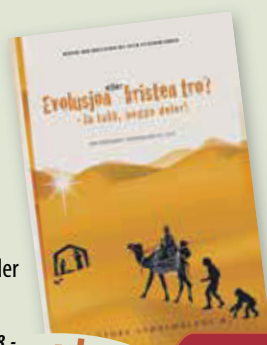
Forfatterne, to drevne myteknusere, formidler i to bøker tanker om LIVETS STORE SPØRSMÅL i lys av fornuft og vitenskap

Evolusjon eller kristen tro?
– Ja takk, begge deler!

Forfatterne viser at kristen tro ikke rakner i møte med vitenskap, det være seg EVOLUSJON eller HJERNEFORSKNING. Les om hvordan kirken alltid har tolket Bibelen etter rådende naturvitenskap (!) og hvorfor «bibelske» skapelsesteorier i det kristne landskapet ikke holder mål. Og ikke minst: boken lanserer en ny forståelse av menneskets antropologi, i fruktbar dialog med Bibelens menneskesyn.

Kr 298,-

nyhet

ARNFINN HARAM
Babylonsk harpe
[dikt]

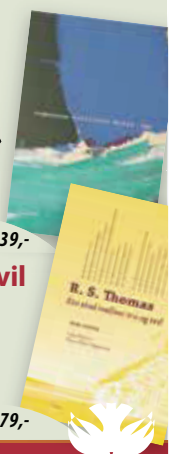
«Ei nydeleg og kjenslevar diktsamling»
Alf Kjetil Walgermo, VÅRT LAND

R.S. THOMAS
Ein stad mellom tru og tvil
[dikt]

«gnistrende vakre gjendiktninger»
Jan Erik Rekdal, SEGL
Innkjøpt av Norsk Kulturråd

Kr 239,-

Kr 279,-

I BOKHANDELEN / portofritt fra efremforlag.no